

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

7. travnja 2016.*

„Žalba – Zajednička vanjska i sigurnosna politika (ZVSP) – Mjere ograničavanja protiv Sirijske Arapske Republike – Mjere protiv osoba i subjekata koji imaju koristi od režima ili koji ga podupiru – Dokaz osnovanosti uvrštavanja na popise – Skup indicija – Iskrivljavanje dokaza“

U predmetu C-193/15 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 27. travnja 2015.,

Tarif Akhras, kojeg zastupaju S. Millar i S. Ashley, *solicitors*, D. Wyatt, QC, kao i R. Blakeley, *barrister*,
tužitelj,

a druge stranke postupka su:

Vijeće Europske unije, koje zastupaju M.-M. Joséphidès i M. Bishop, u svojstvu agenata,

tuženik u prvom stupnju,

koje podupire:

Europska komisija, koju zastupaju D. Gauci i L. Havas, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg,

intervenijent u prvom stupnju,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen (izvjestitelj), predsjednik vijeća, D. Šváby, J. Malenovský, M. Safjan i M. Vilaras, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* * Jezik postupka: engleski

Presudu

1 T. Akhras svojom žalbom od Suda zahtijeva ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 12. veljače 2015., Akhras/Vijeće (T-579/11, EU:T:2015:97, u daljnjem tekstu: pobijana presuda), kojom je odbijena njegova tužbu za poništenje:

- Provedbene odluke Vijeća 2012/172/ZVSP od 23. ožujka 2012. o provedbi Odluke 2011/782/ZVSP o mjerama ograničavanja protiv Sirije (SL L 87, str. 103.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 14., str. 102.);
- Provedbene uredbe Vijeća (EU) br. 266/2012 od 23. ožujka 2012. o provedbi članka 32. stavka 1. Uredbe (EU) br. 36/2012 o mjerama ograničavanja s obzirom na stanje u Siriji (SL L 87, str. 45.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 7., str. 292.);
- Odluke Vijeća 2012/739/ZVSP od 29. studenoga 2012. o mjerama ograničavanja protiv Sirije i o stavljanju izvan snage Odluke 2011/782/ZVSP (SL L 330, str. 21.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 11., str. 258.);
- Provedbene odluke Vijeća 2013/185/ZVSP od 22. travnja 2013. o provedbi Odluke 2012/739 (SL L 111, str. 77.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 14., str. 291.);
- Provedbene uredbe Vijeća (EU) br. 363/2013 od 22. travnja 2013. o provedbi Uredbe (EU) br. 36/2012 o mjerama ograničavanja s obzirom na stanje u Siriji (SL L 111, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 15., str. 171.);
- Odluke Vijeća 2013/255/ZVSP od 31. svibnja 2013. o mjerama ograničavanja protiv Sirije (SL L 147, str. 14.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 15., str. 277.);
- Provedbene odluke Vijeća 2014/730/ZVSP od 20. listopada 2014. o provedbi Odluke 2013/255 (SL L 301, str. 36.);
- Provedbene uredbe Vijeća (EU) br. 1105/2014 od 20. listopada 2014. o provedbi Uredbe (EU) br. 36/2012 o mjerama ograničavanja s obzirom na stanje u Siriji (SL L 301, str. 7.),

u mjeri u kojoj se ti akti odnose na T. Akhrasa (u daljnjem tekstu: sporni akti).

Okolnosti spora i sporni akti

2 Vijeće Europske unije 9. svibnja 2011. na temelju članka 29. UEU-a donijelo je Odluku 2011/273/ZVSP o mjerama ograničavanja protiv Sirije (SL L 121, str. 11.). Kao što je to proizlazilo iz uvodne izjave 2. te odluke, „Unija oštro osuđuje nasilno suzbijanje, uključujući uporabom streljiva, mirnih prosvjeda na različitim mjestima diljem Sirije, što je dovelo do smrti nekoliko prosvjednika, ranjavanja i samovoljnog zadržavanja osoba” [neslužbeni prijevod]. Uvodna izjava 3. navedene odluke glasi kako slijedi:

„S obzirom na ozbiljnost situacije, potrebno je uvesti mjere ograničavanja protiv [Sirijske Arapske Republike] i osoba odgovornih za nasilnu represiju protiv civilnog stanovništva Sirije.” [neslužbeni prijevod]

3 Članak 3. stavak 1. i članak 4. stavak 1. Odluke 2011/273 propisivali su donošenje mjera ograničavanja protiv osoba odgovornih za nasilnu represiju protiv civilnog stanovništva Sirije, kao i protiv osoba koje su s njima povezane, a čiji se popis nalazi u prilogu toj odluci.

4 Uredba Vijeća (EU) br. 442/2011 od 9. svibnja 2011. o mjerama ograničavanja s obzirom na stanje u Siriji (SL L 121, str. 1.) donesena je na temelju članka 215. UFEU-a i Odluke 2011/273. Članak 4. stavak 1. te uredbe propisivao je zamrzavanje „sv[ih] financijsk[ih] sredst[ava] i gospodarski[h] izvor[a] koji pripadaju, koji su u vlasništvu, koje drže ili ih nadziru fizičke ili pravne osobe, subjekti i tijela navedeni u Prilogu II.” [neslužbeni prijevod]. U skladu s člankom 5. stavkom 1. te uredbe, taj prilog sadržavao je popis osoba, subjekata i tijela koje je Vijeće prepoznalo kao odgovorne osobe za nasilnu represiju nad civilnim stanovništvom Sirije, kao i s njima povezane osobe, subjekte i tijela.

5 Vijeće je u uvodnoj izjavi 2. Odluke Vijeća 2011/522/ZVSP od 2. rujna 2011. o izmjeni Odluke 2011/273 (SL L 228, str. 16.) podsjetilo da je Europska unija najstrože osudila surovu borbu koju predsjednik Bašar Al-Assad i njegov režim vode protiv vlastitog stanovništva, a tijekom koje su ubijeni ili ranjeni mnogi sirijski državljani. Budući da se sirijski režim nije odazvao na pozive Unije i cjelokupne međunarodne zajednice, Unija je odlučila usvojiti nove mjere ograničavanja protiv tog režima. Uvodna izjava 4. Direktive 2011/522 glasila je kako slijedi:

„Mjere ograničavanja prihvata te zamrzavanja financijskih sredstava i gospodarskih izvora potrebno je primijeniti na osobe i subjekte koji imaju koristi od režima ili koji ga podupiru, posebice na osobe i subjekte koji financiraju režim ili mu pružaju logističku potporu, posebice u smislu sigurnosnog aparata, ili koji otežavaju napore usmjerene na osiguranje mirnog prelaska na demokraciju u Siriji.” [neslužbeni prijevod]

6 Članak 3. stavak 1. Odluke 2011/273, kako je izmijenjena Odlukom 2011/522, također se odnosio na „osobe koje imaju koristi od režima ili ga podupiru” [neslužbeni prijevod]. Isto tako, članak 4. stavak 1. Odluke 2011/273, kako je izmijenjena Odlukom 2011/522, propisivao je zamrzavanje financijskih sredstava koja pripadaju, među ostalim, „osobama i subjektima koji imaju koristi od režima ili ga podupiru i osobama i subjektima povezanim s njima, koji su uvršteni na popis iz Priloga” [neslužbeni prijevod].

7 Odlukom 2011/522 ime T. Akhrasa uvršteno je na popis iz Priloga Odluci 2011/273. Razlozi za njegovo uvrštavanje na taj popis bili su sljedeći:

„Osnivač grupe Akhras (roba, trgovina, prerada i logistika), Homs. Financijski podupire sirijski režim.” [neslužbeni prijevod]

8 Uredba Vijeća (EU) br. 878/2011 od 2. rujna 2011. o izmjeni Uredbe br. 442/2011 (SL L 228, str. 1.) također je izmijenila opće kriterije za uvrštavanje propisane člankom 5. stavkom 1. Uredbe br. 442/2011 kako bi se obuhvatile osobe i subjekti koji imaju koristi od režima ili ga podupiru odnosno osobe i subjekti povezani s njima. Ime T. Akhrasa tom potonjom uredbom uvršteno je u Prilog II. Uredbi br. 442/2011. Razlozi za njegovo uvrštavanje na popis iz tog priloga bili su istovjetni onima navedenima u prilogu Odluci 2011/522.

9 U Odluci Vijeća 2011/628/ZVSP od 23. rujna 2011. o izmjeni Odluke 2011/273 (SL L 247, str. 17.) i Uredbi Vijeća (EU) br. 1011/2011 od 13. listopada 2011. o izmjeni Uredbe br. 442/2011 (SL L 269, str. 18.) ime T. Akhrasa zadržano je na popisu osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja, a dodani su podaci o mjestu i datumu njegova rođenja.

10 Odluka Vijeća 2011/782/ZVSP od 1. prosinca 2011. o mjerama ograničavanja protiv Sirije i stavljanju izvan snage Odluke 2011/273 (SL L 319, str. 56.) stavila je izvan snage i zamijenila Odluku 2011/273 te je uvela nove dodatne mjere. Članak 18. stavak 1. Odluke 2011/782 propisivao je da države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi spriječile ulazak na svoja područja ili prolazak preko njih osobama odgovornima za nasilnu represiju protiv civilnog stanovništva Sirije, osobama koje imaju koristi od režima ili ga podupiru i osobama koje su s njima povezane, a koje su uvrštene na popis u Prilogu I. navedenoj odluci. Članak 19. stavak 1. te odluke propisivao je da se „[o]sobama odgovornim za nasilnu represiju protiv civilnog stanovništva u Siriji te osobama i subjektima koji od režima imaju

koristi ili taj režim podupiru, te s njima povezanim osobama i subjektima s popisa u prilogima I. i II. zamrzavaju [...] sva financijska sredstva i gospodarski izvori koji im pripadaju, koji su u njihovu vlasništvu, koje drže ili ih nadziru” [neslužbeni prijevod]. Načini provedbe tog zamrzavanja utvrđeni su člankom 19. stavcima 2. do 7. Odluke 2011/782. Vijeće je u skladu s člankom 21. stavkom 1. te odluke sastavljalo te popise.

- 11 Navedena odluka zadržala je ime T. Akhrasa na popisu osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja a da nisu promijenjeni razlozi za njegovo uvrštavanje na taj popis.
- 12 Uredba Vijeća br. 36/2012 od 18. siječnja 2012. o mjerama ograničavanja s obzirom na stanje u Siriji i stavljanju izvan snage Uredbe br. 442/2011 (SL L 16, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 10., str. 205.) stavila je izvan snage Uredbu br. 442/2011 te je u članku 15. stavku 1. točki (a) propisala, među ostalim, zamrzavanje financijskih sredstava osoba i subjekata koji imaju koristi od režima ili koji ga podupiru, kao i osoba i subjekata koji su s njima povezani.
- 13 Uredba br. 36/2012 zadržala je ime T. Akhrasa na popisu osoba, subjekata i tijela koji podliježu mjerama ograničavanja a da nisu promijenjeni razlozi za njegovo uvrštavanje na taj popis.
- 14 Provedbenom odlukom 2012/172 ime T. Akhrasa zadržano je na popisu iz Priloga Odluci 2011/782. Usto, uvršteni su podaci o broju njegove putovnice te je ispravljen njegov datum rođenja. Razlozi za njegovo uvrštavanje na taj popis izmijenjeni su na sljedeći način:

„Važan poslovni čovjek koji ima korist od režima i podupire ga. Osnivač grupe Akhras (roba, trgovanje, prerada i logistika) i bivši predsjednik trgovačke komore u Homsu. Uske poslovne veze s obitelji predsjednika Al-Assada. Član upravnog odbora Saveza sirijskih trgovačkih komora. Režimu je dao na raspolaganje industrijske i stambene prostore za improvizirane prihvatne logore, kao i logističku potporu (autobuse i transportne spremnike).”
- 15 Provedbenom uredbom br. 266/2012 ime T. Akhrasa zadržano je na popisu iz Priloga II. Uredbi br. 36/2012. Podaci koji se odnose na njega i razlozi za njegovo uvrštavanje na popis iz tog priloga istovjetni su onima navedenima u prilogu Provedbenoj odluci 2012/172.
- 16 Odluka 2011/782 stavljena je izvan snage i zamijenjena Odlukom 2012/739. Ona je zadržala ime T. Akhrasa na popisu osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja te je preuzela podatke i razloge iz priloga Provedbenoj odluci 2012/172 u odnosu na žalitelja.
- 17 Provedbena odluka 2013/185, što se tiče popisa iz Priloga I. Uredbi 2012/739, kao i Provedbena uredba br. 363/2013, kad je riječ o popisu iz Priloga II. Uredbi br. 36/2012, zadržale su ime T. Akhrasa na popisu osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja te su preuzele podatke i razloge iz priloga Provedbenoj odluci 2012/172 u odnosu na žalitelja.
- 18 Odlukom 2013/255 Vijeće je donijelo nove mjere ograničavanja protiv Sirije. Ime T. Akhrasa također se nalazi u Prilogu I. toj odluci zbog istih razloga koji su navedeni u točki 14. ove presude.
- 19 Provedbena odluka 2014/730 zadržala je ime T. Akhrasa na popisu u prilogu Odluci 2013/255 te je na sljedeći način izmijenila razloge za njegovo uvrštavanje na taj popis:

„Važan poslovni čovjek koji ima korist od režima i podupire ga. Osnivač grupe Akhras (roba, trgovanje, prerada i logistika) i bivši predsjednik trgovačke komore u Homsu. Uske poslovne veze s obitelji predsjednika Assada. Član upravnog odbora Saveza sirijskih trgovačkih komora. Osiguravao je logističku podršku režimu (autobuse i transportne spremnike).”

- 20 Provedbenom uredbom br. 1105/2014 ime T. Akhrasa zadržano je na popisu iz Priloga II. Uredbi br. 36/2012. Podaci koji se odnose na njega i na razloge za njegovo uvrštavanje na popis iz tog priloga istovjetni su onima navedenima u prilogu Provedbenoj odluci 2014/730.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

- 21 Tužbeni zahtjev T. Akhrasa, kako je naknadnim zahtjevima proširen, odnosio se na poništenje odluka 2011/522, 2011/628 i 2011/782, uredbi br. 878/2011, 1011/2011 i 36/2012 kao i spornih akata.
- 22 T. Akhras tražio je od Općeg suda i da utvrdi da se određene odredbe odluka 2011/273 i 2013/255 kao i Uredbe br. 442/2011 na njega ne primjenjuju.
- 23 U potporu svojoj tužbi T. Akhras istaknuo je tri tužbena razloga koji su se odnosili na očitu pogrešku u ocjeni, povredu određenih temeljnih prava i bitnu povredu postupovnih pravila u vezi s pravom na obranu.
- 24 Opći sud djelomično je prihvatio treći tužbeni razlog T. Akhrasa te je zbog nepostojanja obrazloženja poništio odluke 2011/522, 2011/628 i 2011/782 kao i uredbu br. 878/2011, 1011/2011 i 36/2012, u mjeri u kojoj se ti akti odnose na žalitelja.
- 25 Opći sud u preostalom dijelu odbio je tužbu T. Akhrasa. Osim toga, Opći sud presudio je da svaka stranka snosi vlastite troškove u okviru prvostupanjskog postupka te je žalitelju naložio snošenje troškova povezanih sa zahtjevom za privremenu pravnu zaštitu koji je prethodno odbio rješenjem.

Zahtjevi stranaka

- 26 T. Akhras od Suda zahtijeva da:
- ukine točke 107. do 135. i 155. do 157. pobijane presude;
 - poništi sporne akte i
 - naloži Vijeću snošenje troškova obaju postupaka.
- 27 Vijeće od Suda zahtijeva da:
- odbije žalbu i
 - naloži žalitelju snošenje troškova.
- 28 Europska komisija od Suda zahtijeva da:
- odbije žalbu i
 - naloži žalitelju snošenje troškova.

O žalbi

Dopuštenost

Argumentacija stranaka

- 29 Vijeće, navodeći da vrlo dobro shvaća žaliteljeve namjere u vezi s osnovanošću žalbe, smatra da je on u žalbenim zahtjevima trebao jasno navesti kojeg dijela izreke odluke Općeg suda traži ukidanje. Budući da to nije navedeno, podnesena žalba ne ispunjava zahtjeve iz članka 169. stavka 1. Poslovnika Suda.

Ocjena Suda

- 30 U skladu s člankom 169. stavkom 1. Poslovnika Suda, žalbeni zahtjev usmjeren je na potpuno ili djelomično ukidanje pobijane odluke Općeg suda, kako to proizlazi iz izreke pobijane presude.
- 31 U ovom slučaju iz točaka 1. i 2. izreke pobijane presude proizlazi da je Opći sud, s jedne strane, poništio odluke 2011/522, 2011/628 i 2011/782 kao i uredbe br. 878/2011, 1011/2011 i 36/2012, u mjeri u kojoj se odnose na žalitelja, te je, s druge strane, u preostalom dijelu odbio tužbu T. Akhrasa.
- 32 Iz toga slijedi da se žalbom podnesenom protiv pobijane presude mora nastojati ukinuti barem jedan od tih dvaju aspekata odluke Općeg suda, bilo propitivanjem poništenja određenih akata o kojem je odlučio Opći sud, bilo propitivanjem odbijanja preostalog dijela tužbe T. Akhrasa (vidjeti analogijom rješenje *Cytochroma Development/OHIM*, C-490/13 P, EU:C:2014:2122, t. 32.). Nasuprot tomu, žalba kojom se jedino nastoji promijeniti razlozi koje je Opći sud prihvatio u potporu toj odluci, a da se njome ne nastoji ta odluka u potpunosti ili djelomično ukinuti, mora se smatrati nedopuštenom primjenom članka 169. stavka 1. Poslovnika Suda (vidjeti u tom smislu presude *Al-Aqsa/Vijeće i Nizozemska/Al-Aqsa*, C-539/10 P i C-550/10 P, EU:C:2012:711, t. 44. i 45. kao i *Vijeće i dr./Vereniging Milieudefensie i Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht*, C-401/12 P do C-403/12 P, EU:C:2015:4, t. 33. i 34.).
- 33 U tom pogledu, doista valja navesti da se žalbeni zahtjevi T. Akhrasa ne odnose izričito na dio izreke pobijane presude, nego više na određene točke iz obrazloženja izreke Općeg suda.
- 34 Ipak, iz žalbene argumentacije, točaka pobijane presude koje se navode u žalbenim zahtjevima i činjenice da se žalbeni zahtjevi odnose i na poništenje spornih akata jasno proizlazi da se žalba ne odnosi samo na promjenu razloga, kao što to navode Vijeće i Komisija, nego na ukidanje pobijane presude jer je njome odbijena tužba T. Akhrasa u mjeri u kojoj se odnosi na poništenje spornih akata.
- 35 U tim okolnostima treba smatrati da se žalbom nastoji djelomično ukinuti odluka Općeg suda, kako je sadržana u izreci pobijane presude, te da formalni nedostaci u izričaju žalbenih zahtjeva ne sprečavaju Sud da provede nadzor zakonitosti (vidjeti analogijom presudu *ISD Polska i dr./Komisija*, C-369/09 P, EU:C:2011:175, t. 67. kao i rješenje *Fercal/OHIM*, C-324/13 P, EU:C:2014:60, t. 37.).
- 36 Iz prethodno navedenoga slijedi da je žalba dopuštena.

Meritum

Argumentacija stranaka

- 37 T. Akhras u prilog svojoj žalbi istaknuo je dva žalbena razloga, koji se odnose na pogrešku koja se tiče prava u vezi s prihvatanjem mogućnosti da Vijeće primijeni presumpciju potpore sirijskom režimu na sve rukovoditelje glavnih poduzeća u Siriji i na iskrivljavanje dokaza podnesenih u prvom stupnju.
- 38 T. Akhras u svojem prvom žalbenom razlogu tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava kada je prihvatio da Vijeće primjenjuje presumpciju čiju je primjenu Sud isključio u presudama Anboubi/Vijeće (C-630/13 P, EU:C:2015:247) i Anboubi/Vijeće (C-605/13 P, EU:C:2015:248). Naime, iz tih presuda proizlazi da je Vijeće moralo pred sudom Unije izložiti skup dovoljno konkretnih, preciznih i dosljednih indicija na temelju kojih se može dokazati postojanje dovoljne veze između osobe koja podliježe mjeri zamrzavanja vlastitih financijskih sredstava i sirijskog režima.
- 39 Međutim, u ovom slučaju Vijeće nije navelo takav skup indicija.
- 40 Naime, T. Akhras pojašnjava da odbija navode Vijeća, unatoč svojem priznanju da je važan poslovni čovjek koji je u prošlosti bio predsjednik trgovačke i industrijske komore grada Homsa i član upravnog odbora Saveza sirijskih trgovačkih komora. Usto, Vijeće nije podnijelo nijedan dokaz u potporu svojim navodima. U tim okolnostima Opći sud trebao je uzeti u obzir činjenicu da je Vijeće istaknulo veći broj teških i spornih navoda koje čak nije niti nastojalo potkrijepiti.
- 41 Žalitelj također navodi da su postojali odlučujući dokazi koji su upućivali na to da nije podupirao sirijski režim niti je od njega imao koristi. U pogledu tih dokaza Opći je sud trebao, uzimajući u obzir elemente koje je navelo Vijeće i njihov kontekst, smatrati da se dužnosti koje je T. Akhras obavljao u okviru sirijske mreže poduzetnika ne mogu smatrati potporom tom režimu.
- 42 Žalitelj svojim drugim žalbenim razlogom navodi da je Opći sud iskrivio dokaze koji su mu predloženi. Također ističe da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava kada je predložene dokaze razmatrao zasebno, da je zanemario važne dokaze i da mu je nametnuo nerazuman i nezakonit teret dokazivanja.
- 43 T. Akhras osobito smatra da je dokazao da je bio vlasnik oporbenog novinskog lista koji je sirijski režim autoritarno ugasio, a da Vijeće nije iznijelo dokaze koji se protive toj činjenici. Opći je sud, odlučujući u točki 129. pobijane presude da nisu bile dokazane činjenice koje je žalitelj u vezi s time naveo, iskrivio dokaze utvrđene izvješćem ministarstva Sjedinjenih Američkih Država, žaliteljevim svjedočenjem i tjednim novostima arapske mreže ljudskih prava.
- 44 Tvrdnje Općeg suda da T. Akhras nije dokazao čime je gašenje njegova novinskog lista utjecalo na razvijanje njegovih poslova te da si je mogao dopustiti određenu slobodu u izražavanju u pogledu sirijskog režima također su rezultat iskrivljavanja elemenata u spisu. Usto, s obzirom na opasnosti prilikom kritiziranja režima, nerazumno je zahtijevati od žalitelja da dostavi više dokaza o svojem protivljenju navedenom režimu.
- 45 Osim toga, žaliteljev navod prema kojem je bio žrtva iznenadnog raskida ugovora o najmu luke Tartus (Sirija) ispitan je zasebno u točki 130. pobijane presude, unatoč tomu što je trebao biti razmotren u vezi s gašenjem novinskog lista u njegovu vlasništvu.
- 46 Opći sud iskrivio je žaliteljeve dokaze i kada je u točkama 131. i 132. pobijane presude smatrao da žalitelj nije dokazao postojanje sukoba s političkim štićenicima režima. Opći sud osobito je zanemario činjenicu da je T. Akhras jasno naveo da je protiv svoje volje uklonjen s mjesta predsjednika trgovačke komore Homsa. Opći sud također je trebao uzeti u obzir činjenicu da nijedan od tadašnjih članova te trgovačke komore nije bio uvršten na popis osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja te

nije trebao bez ikakva dokaza navesti da se pripadnost toj trgovačkoj komori može objasniti jedino određenom bliskošću s režimom. Naposljetku, Opći sud u tom je pogledu žalitelju nametnuo nerazuman i nezakonit teret dokazivanja.

- 47 S obzirom na sve te elemente, Opći sud u biti je zauzeo pristup prema kojem je za uvrštavanje na popise osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja dovoljno biti uspješan poslovni čovjek, a dokazi koji upućuju na suprotno razmatraju se zasebno jer su sumnjivi ili nedostatni. Upravo je taj pristup Sud osudio u presudama Anboubu/Vijeće (C-630/13 P, EU:C:2015:247) i Anboubu/Vijeće (C-605/13 P, EU:C:2015:248).
- 48 Vijeće i Komisija navode da Sud mora odbiti dva žalbena razloga na koja se poziva T. Akhras u potporu svojoj žalbi.

Ocjena Suda

- 49 T. Akhras svojim dvama žalbenim razlozima, koja valja ispitati zajedno, u biti tvrdi da je u pobijanoj presudi Opći sud povrijedio pravila o teretu dokazivanja u području mjera ograničavanja kada je u odnosu na njega priznao postojanje presumpcije potpore sirijskom režimu te navodi da se zbog te pogreške koja se tiče prava mora ukinuti pobijana presuda jer Opći sud nije mogao smatrati da je njegovo uvrštavanje na popis osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja bilo utemeljeno na skupu dovoljno konkretnih, preciznih i dosljednih indicija, osim ako nije iskrivio dokaze koje je predložio žalitelj odnosno osim ako mu nije nametnuo nezakonit i nerazuman teret dokazivanja.
- 50 U tom pogledu valja ispitati, kao prvo, opće kriterije uvrštavanja na popise osoba koje podliježu mjerama ograničavanja, kao drugo, obrazloženje uvrštavanja T. Akhrasa na te popise i, kao treće, dokaz osnovanosti tog uvrštavanja (vidjeti u tom smislu presude Anboubu/Vijeće, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 41.; Anboubu/Vijeće C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 40. i Ipatau/Vijeće, C-535/14 P, EU:C:2015:407, t. 39.).
- 51 Kao prvo, što se tiče općih kriterija primijenjenih u predmetnom slučaju za usvajanje mjera ograničavanja, koje Vijeće može utvrditi primjenjujući široku marginu prosudbe (vidjeti u tom smislu presude Vijeće/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, t. 120.; Anboubu/Vijeće, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 42. i Anboubu/Vijeće, C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 41.), treba utvrditi da se članak 18. stavak 1. i članak 19. stavak 1. Odluke 2011/782, među ostalim, odnose na osobe i subjekte koji imaju koristi od sirijskog režima ili koji ga podupiru te osobe i subjekte koji su s njima povezani, dok se članak 15. stavak 1. Uredbe br. 36/2012, među ostalim, odnosi na osobe i subjekte koji imaju korist od tog režima ili ga podupiru kao i na osobe i subjekte povezane s njima.
- 52 Ni Odluka 2011/782 ni Uredba br. 36/2012 ne sadržavaju definiciju pojmova „korist” od sirijskog režima, „potpore” tom režimu ili „povezanosti” s osobama i subjektima koji imaju koristi od navedenog režima ili koji ga podupiru. Također ne sadržavaju pojašnjenja u odnosu na načine dokazivanja tih elemenata (vidjeti analogijom presude Anboubu/Vijeće, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 43. i Anboubu/Vijeće, C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 42.).
- 53 Stoga valja navesti da ni Odluka 2011/782 ni Uredba br. 36/2012 ne utvrđuju presumpciju potpore sirijskom režimu u pogledu rukovoditelja glavnih poduzeća u Siriji (vidjeti analogijom presude Anboubu/Vijeće, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 44. i Anboubu/Vijeće, C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 43.).
- 54 Međutim, bez obzira na nepostojanje takve izričite presumpcije u tim aktima, Opći je sud u točki 109. pobijane presude zauzeo stajalište da su Odlukom 2011/782, na koju upućuje Uredba br. 36/2012, mjere ograničavanja iz Odluke 2011/522 proširene na glavne sirijske poduzetnike jer je Vijeće

smatralo da se rukovoditelji glavnih sirijskih poduzeća mogu okvalificirati kao „osobe povezane” sa sirijskim režimom, s obzirom na to da se poslovanje spomenutih poduzeća ne bi moglo uspješno razvijati ako ne bi uživalo naklonost tog režima i ako mu ti poduzetnici u zamjenu ne bi pružali određenu potporu. Opći je sud iz toga zaključio da je Vijeće, postupajući na taj način, namjeravalo primijeniti presumpciju potpore sirijskom režimu na rukovoditelje glavnih poduzeća u Siriji.

- 55 S obzirom na navedeno, iako se Opći sud na taj način pozvao na presumpciju koju je Vijeće primijenilo, ipak treba provjeriti je li Opći sud, u okviru nadzora koji je proveo nad zakonitošću ocjena na kojima je Vijeće utemeljilo svoju odluku o uvrštavanju T. Akhrasa na popis osoba koje podliježu mjerama ograničavanja, zapravo počinio pogrešku koja se tiče prava koja za posljedicu treba imati ukidanje pobijane presude (vidjeti u tom smislu presude Anbouba/Vijeće, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 45. i Anbouba/Vijeće, C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 44.).
- 56 U tom pogledu treba podsjetiti da učinkovitost sudskog nadzora koju jamči članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima zahtijeva da se u okviru nadzora nad zakonitošću razloga na kojima je utemeljena odluka o uvrštavanju imena neke osobe na popis osoba koje podliježu mjerama ograničavanja sud Unije uvjeri da se ta odluka, koja tu osobu osobno pogađa, temelji na dovoljno čvrstoj činjeničnoj osnovi. To u predmetnom slučaju podrazumijeva provjeru činjenica navedenih u obrazloženju kojim se podupiru sporni akti kako bi se ispitalo jesu li dokazani ti razlozi ili barem jedan od njih za koji se smatra da je sâm po sebi dovoljan da bi se na njemu temeljili spomenuti akti (vidjeti u tom smislu presude Komisija i dr./Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P, EU:C:2013:518, t. 119.; Anbouba/Vijeće, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 46. kao i Anbouba/Vijeće, C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 45.).
- 57 U predmetnom se slučaju u okviru ocjene važnosti uloga, koja je dio nadzora nad proporcionalnošću mjera ograničavanja o kojima je riječ, može u obzir uzeti kontekst u kojem su te mjere donesene, s obzirom na to da je trebalo hitno usvojiti takve mjere s ciljem izvršavanja pritiska na sirijski režim kako bi prekinuo s nasilnom represijom protiv stanovništva, i teškoća pribavljanja preciznijih dokaza u državi koja se nalazi u stanju građanskog rata i na čijem je čelu autoritarni režim (vidjeti analogijom presude Anbouba/Vijeće, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 47. i Anbouba/Vijeće, C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 46.).
- 58 Kao drugo, što se tiče razloga za uvrštavanje T. Akhrasa Odlukom 2012/172 i Provedbenom uredbom br. 266/2012 na popis osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja, oni se odnose na činjenicu da je riječ o važnom poslovnom čovjeku koji ima koristi od sirijskog režima i koji ga podupire, da je osnivač grupe Akhras, da je nekadašnji predsjednik trgovačke i industrijske komore grada Homsa, da održava bliske poslovne odnose s obitelji predsjednika Assada, da je član upravnog odbora Saveza sirijskih trgovačkih komora i da je dao na raspolaganje industrijske i stambene prostore za improvizirane prihvatne logore kao i logističku potporu režimu. Odlukom 2014/730 i Provedbenom uredbom br. 1105/2014 Vijeće je izmijenilo te razloge uklanjajući navod koji se odnosi na davanje na raspolaganje industrijskih i stambenih prostora za improvizirane prihvatne logore.
- 59 U tom pogledu, Opći je sud u točki 127. pobijane presude naglasio da je, „kao što to opravdano navodi Vijeće, tužitelj važan poslovni čovjek koji je dio rukovodeće gospodarske klase u Siriji. Njegovo svojstvo poslovnog čovjeka i rukovodeći položaji u mreži sirijskih poduzetnika, kao što su to trgovačke komore, kao i uloga u predstavljanju sirijskih poduzetnika, nesporna je činjenica koju, uostalom, tužitelj ne osporava”.
- 60 Kao treće, što se tiče nadzora osnovanosti uvrštavanja T. Akhrasa na popis osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja, taj se nadzor mora provesti ocjenom predstavlja li situacija dotične osobe dovoljan dokaz da je gospodarski podupirala sirijski režim odnosno da je od njega imala koristi. Takva ocjena mora se provesti ispitivanjem dokaznih sredstava u kontekstu u kojem se nalaze, a ne zasebno (vidjeti u tom smislu presude Anbouba/Vijeće, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 51. i Anbouba/Vijeće, C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 50.).

- 61 Uzimajući u obzir teškoće Vijeća u podnošenju dokaza zbog ratne situacije koja vlada u Siriji, ono je zadovoljilo teret dokazivanja koji na njemu leži ako pred sudom Unije istakne skup dovoljno konkretnih, preciznih i dosljednih indicija na temelju kojih je moguće dokazati postojanje dovoljne povezanosti između osobe podvrgnute mjeri zamrzavanja njezinih financijskih sredstava i sirijskog režima (vidjeti u tom smislu presude *Anbouba/Vijeće*, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 53. i *Anbouba/Vijeće*, C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 52.).
- 62 U svjetlu konteksta u kojem se nalaze dokazi na koje se poziva Vijeće, Opći sud opravdano je smatrao da položaj T. Akhrasa u sirijskom gospodarskom životu i njegove važne dužnosti, bivše ili sadašnje, u okviru trgovačke i industrijske komore grada Homsa kao i upravnog odbora Saveza sirijskih trgovačkih komora, predstavljaju skup dovoljno konkretnih, preciznih i dosljednih indicija na temelju kojih je moguće utvrditi da je T. Akhras gospodarski podupirao sirijski režim odnosno da je od njega imao koristi (vidjeti analogijom presude *Anbouba/Vijeće*, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 52. i *Anbouba/Vijeće*, C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 51.).
- 63 Taj zaključak nije doveden u pitanje okolnošću da je veći broj drugih navoda Vijeća u Provedbenoj odluci 2012/172, Provedbenoj uredbi br. 266/2012 i kasnijim aktima osporavan, ali nije ni na koji način dokazan.
- 64 Naime, s jedne strane, iz sudske prakse Suda proizlazi da uvrštavanje osobe na popis, kao što su to popisi koji su sastavljeni spornim aktima, može biti opravdano ako se dokaže jedan od razloga na koje se poziva, a za koji se smatra da je sâm po sebi dostatan (vidjeti u tom smislu presudu Komisija i dr./Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P, EU:C:2013:518, t. 119.) i, s druge strane, iz Odluke 2011/782, Uredbe br. 36/2012 i spornih akata proizlazi da je činjenica da osoba gospodarski podupire sirijski režim ili ima koristi od njega sama po sebi dostatna za opravdavanje uvrštavanja te osobe na popise osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja.
- 65 Nasuprot tomu, ne može se isključiti da druge indicije koje su dovoljno konkretne i precizne, a nije riječ o onima koje su spomenute u točki 62. ove presude, mogu dovesti u pitanje stvarnost gospodarske potpore koju je T. Akhras pružio tom režimu odnosno koristi koje je od njega imao.
- 66 Stoga je, radi utvrđivanja je li Opći sud u dovoljnoj mjeri provjerio postojanje dovoljno čvrste činjenične osnove u prilog uvrštavanju T. Akhrasa na popise osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja, potrebno donijeti odluku o žaliteljevim argumentima da je Opći sud povrijedio pravila o teretu dokazivanja prilikom ispitivanja različitih navoda T. Akhrasa da je sirijski režim u biti onemogućio njegove djelatnosti i da se on protivio tom režimu (vidjeti analogijom presude *Anbouba/Vijeće*, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 54. i 55. kao i *Anbouba/Vijeće*, C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 53. i 54.).
- 67 U tom pogledu, valja podsjetiti da je, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, Opći sud jedini nadležan za utvrđivanje i ocjenu činjenica i, načelno, za ispitivanje dokaza za koje smatra da dokazuju te činjenice. Naime, ako su ti dokazi pravilno pribavljeni i poštovana su opća načela prava i postupovna pravila koja se primjenjuju na dokazivanje i izvođenje dokaza, samo je na Općem sudu da ocijeni dokaznu vrijednost dokaza koji su mu dostavljeni. Ta ocjena, dakle, osim u slučaju iskrivljavanja tih dokaza, ne predstavlja pravno pitanje koje bi kao takvo bilo podvrgnuto kontroli Suda (presuda *InnoLux/Komisija*, C-231/14 P, EU:C:2015:451, t. 59. i navedena sudska praksa).
- 68 Iskrivljavanje postoji kada je bez izvođenja novih dokaza ocjena postojećih dokaznih sredstava očito pogrešna. Međutim, takvo iskrivljavanje mora jasno proizlaziti iz dokumenata u spisu a da nije potrebno provoditi novu ocjenu činjenica i dokaza (presuda *Italija/Komisija*, C-280/14 P, EU:C:2015:792, t. 52. i navedena sudska praksa).

- 69 U tom kontekstu valja navesti, kao prvo, da se ne može smatrati da je utvrđenje Općeg suda iz točke 129. pobijane presude, prema kojem žalitelj nije dokazao da se novinski list u njegovu vlasništvu mogao smatrati oporbenim novinskim listom, utemeljeno na iskrivljavanju dokaznih sredstava.
- 70 Doista, kao što to navodi T. Akhras, iz izvješća ministarstva Sjedinjenih Američkih Država i dokumenata arapske mreže ljudskih prava podnesenih u prvom stupnju proizlazi da su sirijske vlasti zaplijenile više brojeva predmetnog novinskog lista.
- 71 Međutim, treba navesti da ti dokumenti ne pojašnjavaju je li protivljenje tog novinskog lista režimu bilo razlog za poduzimanje tih mjera. Posebice, navedeno izvješće samo sporadično kritizira politiku i vladine gospodarske pokazatelje, opisujući navedeni novinski list kao dio kvazineovisnih serijskih publikacija koje su u vlasništvu osoba povezanih sa sirijskom vladom.
- 72 U tim okolnostima, tumačenje tih dokumenata koje predlaže žalitelj nije jedino moguće, a žaliteljeve izjave koje se nalaze u potvrdi koju je priložio prvostupanjskoj tužbi ne mogu dovesti u pitanje to utvrđenje. Stoga se ne može smatrati da je Opći sud očito prekoračio granice razumne ocjene navedenih dokumenata odnosno da ih je tumačio suprotno njihovom sadržaju.
- 73 U tom je kontekstu više nego osnovana tvrdnja Općeg suda da se, čak i pod pretpostavkom da predmetni novinski list nije bio naklonjen režimu, ne čini da je njegovo gašenje imalo ikakav utjecaj na poslove T. Akhrasa, što upućuje na to da si je on mogao dopustiti određenu slobodu izražavanja u odnosu na režim.
- 74 Stoga se utvrđuje da su argumenti usmjereni protiv navedene tvrdnje u svakom slučaju bespredmetni pa ne treba utvrđivati jesu li tom tvrdnjom povrijeđena pravila o izvođenju dokaza.
- 75 Kao drugo, kad je riječ o tvrdnji Općeg suda, navedenoj u točki 130. pobijane presude, u vezi s raskidom ugovora o najmu koji je žalitelj potpisao s lukom Tartus, Općem sudu ne može se prigovoriti da nije u tom pogledu ispitao žaliteljeve navode u vezi s gašenjem novinskog lista kojeg je bio vlasnik, s obzirom na to, s jedne strane, da iz točaka 69. do 74. ove presude proizlazi da je Opći sud valjano smatrao da nije bilo utvrđeno da se taj novinski list protivio sirijskom režimu i, s druge strane, da je taj raskid nastupio osam godina nakon gašenja navedenog novinskog lista.
- 76 Kao treće, u vezi sa zaduženjima koja je žalitelj obavljao u mreži sirijskih poduzetnika, valja doista navesti da iz prvostupanjske tužbe i priložene joj potvrde očito proizlazi, a suprotno onomu što je Opći sud naveo u točki 131. pobijane presude, da je T. Akhras istaknuo da je protiv svoje volje i uz izraženo protivljenje izbačen iz predsjedništva trgovačke i industrijske komore grada Homsa.
- 77 Uzimajući navedeno u obzir, ta pogreška ne dovodi u pitanje zaključak Općeg suda. Naime, radi ocjene značaja argumenta T. Akhrasa da protiv svoje volje nije ponovno imenovan u predsjedništvo trgovačke komore Homsa, Opći sud također je istaknuo njegovu dužnost člana upravnog odbora Saveza sirijskih trgovačkih komora, koju je i dalje obnašao, a za što je Opći sud utvrdio da se nije moglo objasniti drukčije nego određenom bliskošću sa sirijskim režimom.
- 78 U vezi s kritikama T. Akhrasa potonje tvrdnje, valja navesti da dovode u pitanje činjenične ocjene za koje je nadležan jedino Opći sud i koje Sud, dakle, ne može ispitivati u okviru žalbe.
- 79 Kao četvrto, što se tiče općenito primijenjene metode Općeg suda za ocjenu različitih žaliteljevih navoda i dokaza koje je istaknuo u prilog svojim navodima, okolnost da je Opći sud konsekutivno ispitivao te različite navode i dokaze ne znači sama po sebi da je povrijedio zahtjev da se dokazi ispituju u kontekstu u kojem se nalaze, a ne zasebno.

- 80 Naime, taj zahtjev ne zabranjuje Općem sudu da pojedinačno ispita osnovanost različitih žaliteljevih navoda, pod uvjetom da prilikom ispitivanja svakog od njih i njihove ukupne ocjene kao skupa indicija uzima u obzir kontekst specifične situacije u Siriji.
- 81 Naposljetku, ne može se smatrati da metoda koju je primijenio Opći sud nameće žalitelju nezakonit i nerazuman teret dokazivanja, s obzirom na to da ona ne isključuje mogućnost da žalitelj dokaže da njegovo uvrštavanje na popis osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja nije bilo utemeljeno na dovoljno čvrstoj činjeničnoj osnovi, primjerice, osporavanjem navoda Vijeća u vezi s njegovim položajem u sirijskom gospodarskom životu ili navođenjem dovoljno konkretnih i preciznih indicija koje upućuju na to da nije podržavao sirijski režim niti da je imao koristi od njega.
- 82 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da je Opći sud ispitao osnovanost uvrštavanja T. Akhrasa na popise osoba i subjekata koji podliježu mjerama ograničavanja na temelju skupa indicija o njegovu položaju i dužnostima u okviru sirijskog režima koje on nije osporio. Slijedom toga, upućivanje u pobijanoj presudi na presumpciju potpore spomenutom režimu ne može utjecati na zakonitost pobijane presude, s obzirom na to da iz utvrđenja Općeg suda proizlazi da je on u dovoljnoj mjeri provjerio postoji li dovoljno čvrsta činjenična osnova za uvrštavanje T. Akhrasa na predmetne popise (vidjeti analogijom presude Anboub/Vijeće, C-630/13 P, EU:C:2015:247, t. 55. i Anboub/Vijeće, C-605/13 P, EU:C:2015:248, t. 54.).
- 83 Opći sud na taj je način postupio u skladu s načelima vezanima uz nadzor nad zakonitošću razloga na kojima se temelje akti poput spornih akata, a koja proizlaze iz sudske prakse navedene u točki 56. ove presude.
- 84 Slijedom navedenog, budući da prvi žalbeni razlog, koji se temelji na tome da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava, ne može imati za posljedicu ukidanje pobijane presude, a da je drugi tužbeni razlog dijelom nedopušten, oba žalbena razloga T. Akhrasa treba odbiti.
- 85 Iz navedenog proizlazi da žalbu treba u cijelosti odbiti.

Troškovi

- 86 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima.
- 87 U skladu s člankom 138. stavkom 1. tog Poslovnika, koji se na temelju njegova članka 184. stavka 1. primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.
- 88 Budući da T. Akhras nije uspio u postupku, a Vijeće je zatražilo da on snosi troškove, treba mu naložiti da, uz vlastite troškove, snosi i troškove Vijeća.
- 89 U skladu s člankom 140. stavkom 1. Poslovnika Suda, koji se primjenjuje na žalbene postupke na temelju članka 184. stavka 1., Komisija snosi vlastite troškove.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) proglašava i presuđuje:

1. Žalba se odbija.

2. Tarifu Akhrasu nalaže se snošenje vlastitih troškova i troškova Vijeća Europske unije.

3. Europska komisija snosi vlastite troškove.

Potpisi